УДК 81'373.43:004

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/35-5-25>**Наталія ТИМОЩУК,**

orcid.org/0000-0001-5638-5825

кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри іноземної філології та перекладу
Вінницького торговельно-економічного інституту
Київського національного торговельно-економічного університету
(Вінниця, Україна) redish_fox15@ukr.net

НЕОЛОГІЗМИ НА ПОЗНАЧЕННЯ ЯВИЩ COVID-19: МОРФОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ

Безперервний розвиток є найважливішою умовою існування мови. Процес пізнання світу, поява нових понять і реалій, зміни в суспільному житті, науково-технічний прогрес відбуваються постійно, потребуючи необхідної кількості лексичних одиниць. Статтю присвячено дослідженню морфологічного способу творення неологізмів на позначення явищ COVID-19. Актуальність розвідки зумовлена тим, що нині спостерігаємо значний науковий інтерес до ґрунтовного вивчення морфологічних і неморфологічних способів творення неологізмів через швидке зростання їхньої кількості. Мета публікації – дослідити особливості морфологічних способів творення неологізмів, породжених COVID-19. У статті також йдеться про причини з'яви новотворів, серед яких домінують екстралінгвальні зміни. У складі морфологічних моделей словотвірної деривації виокремлено лексичні інновації, утворені способом афіксації, словоскладання, аббревіації та контамінації, що у сучасному англомовному дискурсі позначають людей, види діяльності та реалії суспільного життя.

Таким чином, словниковий склад англійської мови постійно змінюється та поповнюється новотворами. Дослідження неологізмів на позначення явищ COVID-19 і їхнього місця серед лексичних одиниць обґрунтовує необхідність їх практичного використання та вивчення. У сучасній англійській мові накреслюється тенденція до збільшення словникового складу.

Морфологічне дослідження неологізмів на позначення явищ COVID-19 засвідчило, що новостворені лексеми – це самостійні частини мови, а саме: іменники та дієслова. Афіксація, словоскладання, аббревіація та контамінація – превалюючі морфологічні моделі творення неологізмів на позначення явищ COVID-19. Вони виявляють динамізм мови, коли нові слова додаються до словникового запасу різними способами. Більшість новотворів мають складну морфологічну структуру.

Ключові слова: неологізми, способи творення, неологізми на позначення явищ COVID-19, афіксація, словоскладання, аббревіація, контамінація.

Nataliia TYMOSHCHUK,

orcid.org/0000-0001-5638-5825

Candidate of Philological Sciences, Associate Professor,
Associate Professor at the Department of Foreign Philology and Translation
Vinnytsia Institute of Trade and Economics of Kyiv National University of Trade and Economics
(Vinnytsia, Ukraine) redish_fox15@ukr.net

NEOLOGISMS DENOTING THE PHENOMENA OF COVID-19: MORPHOLOGICAL ASPECT

The emergence of neologisms has always been an interesting phenomenon as it demonstrates the dynamism of language. The emergence of new concepts and realities, changes in public life, scientific and technological progress are ongoing, they require lots of new words (neologisms). This article researches the morphological method of creating neologisms to denote the COVID-19 phenomena. The publication is relevant because nowadays because we can observe a significant scientific interest in morphological and non-morphological ways of creating neologisms due to the rapid growth of their number. The purpose of the publication is to investigate the features of morphological methods of creating neologisms generated by COVID-19. The article also discusses the causes of new words, they are dominated by extralingual changes. The morphological models of word-forming include affixation, compounding, abbreviation and contamination. This study intends to determine the neologisms during COVID-19 pandemic through a morphological analysis. This article argues that the neologisms that emerge during the COVID-19 pandemic reveal the morphological processes that formed the new words. It further claims that the morphemic structures of the neologisms follow the general structures of English vocabulary.

Thus, the vocabulary of the English language is constantly changing. The study of neologisms to denote the phenomena of COVID-19 and their place among the lexical units justifies the need for their practical application and research.

Morphological study of neologisms to denote the phenomena of COVID-19 showed that the newly created words are nouns and verbs. Affixation, compounding, abbreviation and contamination are the prevailing morphological models of neologisms to denote the phenomena of COVID-19. They show the dynamism of language when new words are added to the vocabulary in different ways. Most words have a complex morphological structure.

Key words: neologisms, methods of creation, neologisms to denote COVID-19 phenomena, affixation, compounding, abbreviation, blending.

Постановка проблеми. Безперервний розвиток є найважливішою умовою існування мови. Процес пізнання світу, поява нових понять і реалій, зміни в суспільному житті, науково-технічний прогрес відбуваються постійно, потребуючи необхідної кількості лексичних одиниць. Поява неологізмів демонструє динамізм мови. На слушну думку О. Бабелюк і Л. Дідух, «розвиток будь-якої мови зумовлений як лінгвальними, так і екстралінгвальними факторами» (Бабелюк, Дідух, 2020: 5). Це зумовлено тим, що «мова у своїй еволюції проявляє двояку залежність – від середовища, в якому вона існує, з одного боку, та від внутрішнього механізму та устрою, – з іншого» (Максімов, 2010: 126).

Нині світ переживає глобальну небезпеку для здоров'я людей, спричинену новою коронавірусною хворобою, номінованою COVID-19. Ця пандемія вразила мільйони людей, забрала тисячі життів, справила величезний вплив на систему охорони здоров'я різних країн, а також змінила усталені традиції освіти, бізнесу, управління, туризму, модифікувавши усі аспекти людського життя. COVID-19 не лише докорінно змінив стиль життя людства, але й спричинив появу понад 1 000 нових слів і висловів.

Серед способів збагачення сучасної лексики новотворами превалюючим є морфологічний спосіб творення слів. Активізацію цього способу словотворення наприкінці ХХ – на початку ХХІ ст. мовознавці пов'язують із так званим «лексико-словотвірним вибухом», викликаним значними соціальними зрушеннями на межі століть (Дуличенко, 1994: 267).

Для сучасної англійської мови характерні різноманітні способи утворення нових лексичних одиниць. Лінгвістичні розвідки доводять, що нова лексика переважно утворюється із власного матеріалу шляхом словотвірних операцій і переосмислення вже наявних одиниць. Афіксація, аббревіація, словоскладання та конверсія залишаються основними способами утворення морфологічних неологізмів.

Аналіз досліджень. Лінгвістичні аспекти появи неологізмів у системі мови, принципи їхнього творення, класифікації, функціонування неодноразово ставали об'єктом наукових досліджень вітчизняних і зарубіжних науковців. Практичні

та теоретичні проблемами неологізмів досліджували J. Algeo, G. Cannon, R. Baayen, A. Darmsteter, C. Cutler, W. Lee, J. Simpson, M. Cohen, B. Gardin, L. Guilbert, P. Gilbert, L. Deroy, B. I. Заботкіна, Н. Б. Іваницька, В. О. Нечипоренко, С. Д. Глаздьо, Т. І. Ткачук, Т. І. Ковалевська, Л. Я. Терещенко, С. Д. Чугу, Н. З. Котелова, Є. О. Левашов, В. М. Сергеев та ін.

М Asif, D. Zhiyong, A. Iram, M. Nisar здійснили лінгвістичний аналіз неологізмів, пов'язаних із коронавірусом (COVID-19). Емпіричним матеріалом слугували неологізми із січня по квітень 2020 р. (М Asif, et al, 2020). Однак морфологічний аспект неологізмів на позначення явищ COVID-19 не було проаналізовано авторами розвідки. Наукову публікацію Оксани Бабелюк і Любов Дідух присвячено дослідженню способів творення неологізмів на позначення явищ COVID-19 в англійському епідеміологічному дискурсі (Бабелюк, Дідух, 2020).

Мовознавиця Л. Я. Терещенко проаналізувала нову лексику, яка поширилася або виникла у відповідь на розгортання епідемії вірусу COVID-19 у світі, виявивши механізми мовної гри, задіяні у її створенні. Дослідницею також піднімається питання щодо можливих підходів до перекладу такої лексики, а також пропонуються деякі варіанти перекладів новотворів (Терещенко, 2020).

Актуальність дослідження зумовлена тим, що нині спостерігаємо значний лінгвістичний інтерес до більш ґрунтовного вивчення морфологічних способів творення неологізмів, породжених COVID-19.

Мета статті. Цією публікацією ми маємо на меті дослідити особливості морфологічних способів творення неологізмів, породжених COVID-19.

Виклад основного матеріалу. Сучасний світ перебуває у жахливій реальності, пов'язаний із пандемією нового небезпечного коронавірусу (COVID-19). Наукові терміни обмеженого фахового використання опинилися у центрі міжнародної суспільної свідомості, заповнивши сучасний медіа-простір. За короткий проміжок часу медична лексика стала загальноживовою. Водночас сучасна англійська мова збагачується значною кількістю неологізмів на позначення явищ COVID-19.

Принагідно зазначимо, що лінгвістична дискусія щодо поняття «неологізм» у мовознавстві досі залишається відкритою. На думку Ж. В. Колоїз: «У широкому розумінні неологізмом можна вважати все те нове, що характеризує зміни та розвиток мови. Залежно від мовного рівня неологізми доцільно було б диференціювати на лексичні, семантичні, фразеологічні, граматичні тощо» (Колоїз, 2002: 82), однак традиційно цей термін трактують як «слово, а також його окреме значення, вислів, які з'явилися в мові на певному етапі її розвитку і новизна яких усвідомлюється мовцями (загальномовні Н.) або були вжиті тільки у якомусь акті мовлення, тексті чи мові певного автора (стилістичні, або індивідуально авторські)» (Українська мова, 2004: 408).

Серед загальномовних лінгвісти виділяють лексичні та семантичні неологізми. Лексичний спосіб створення примітний тим, що він причетний до появи нових слів, які позначають абсолютно нові поняття, явища та події, що відбуваються у суспільстві. Семантичний неологізм – це вже наявна у мові лексема, котра розвиває нове значення. Семантичний спосіб творення був використаний у таких словах, як *social distance*, *physical distancing*, *to be on the lockdown*, *face mask*, які використовувалися в мові раніше, однак частотність їхнього використання значно зросла, як і семантичні значення. Наприклад, словосполучення *social distance* до пандемії вживалося лише в науковому середовищі для позначення різного положення соціальних груп. Нині словосполучка *social distance* в англійській мові також описує відстань між людьми, необхідну для профілактики коронавірусу. До лексичного способу утворення неологізмів можна віднести такі слова, як *covideoparty*, *covidiot*, *qarantini*, *locktail*, *doomscrolling* (табл. 1).

Табл. 1 містить 29 неологізмів, які виникли впродовж пандемії COVID-19 (матеріалом слугували англійськомовні Інтернет-публікації першої половини 2020 р.). Іменники становлять переважну більшість зафіксованих у досліджуваному корпусі лексем для номінування людей, станів і речей, раніше невідомих людству. Другою чисельною групою є дієслова, наприклад, *contact tracing*, *covexit*, *doomscrolling*, *self-quarantine* та *zoombombing*.

У складі морфологічних моделей словотвірної деривації виокремлено лексичні інновації, утворені способом афіксації, словоскладання, аббревіації та контамінації, що в сучасному англійськомовному

дискурсі позначають людей, види діяльності та реалії суспільного життя (табл. 2).

Словоскладання вважають одним із основних способів творення неологізмів шляхом складання двох або більше повнозначних одиниць, продуктивність якого пояснюється аналітичною будовою англійської мови, широким уживанням порядку слів як засобу вираження лексико-граматичних відношень і екстралінгвістичними факторами, що певним чином впливають на ті чи інші операції з мовним матеріалом (Лук'янова, Воробйова, 2007: 422). У процесі утворення складного слова лексичні значення двох компонентів зливаються й утворюють нову семантичну одиницю з новим значенням, яке домінує над індивідуальним значенням основ і характеризується додатковим семантичним компонентом, котрого немає в жодній з основ (Бортничук и др., 1988: 138). Наприклад, лексема *doomscrolling* об'єднує дві морфеми *doom* і *scroll*.

Аналізуючи неологізми на позначення явищ COVID-19, зазначимо, що їх переважна більшість утворена шляхом словоскладання. Наприклад, *coronapocalypse* (*coronavirus*+*apocalypse*), *coronaphobia* (*coronavirus*+*phobia*), *coronawashing* (*coronavirus*+*whitewashing*), *coronavoid* (*coronavirus*+*void*), *covidiot* (*Covid-19*+*idiot*); *quaranteam* (*quarantine*+*team*); *quarantech* (*quarantine*+*technologies*); *quarantips* (*quarantine*+*tips*); *quarantimes* (*quarantine*+*times*).

Висновки. Таким чином, словниковий склад англійської мови постійно змінюється та поповнюється новотворами. Дослідження неологізмів на позначення явищ COVID-19 і їхнього місця серед лексичних одиниць обґрунтовує необхідність їх практичного використання та вивчення. У сучасній англійській мові накреслюється тенденція до збільшення словникового складу.

Морфологічне дослідження неологізмів на позначення явищ COVID-19 засвідчило, що новостворені лексеми – це самостійні частини мови, а саме іменники та дієслова. Афіксація, словоскладання, аббревіація та контамінація – переважуючі морфологічні моделі творення неологізмів на позначення явищ COVID-19. Вони виявляють динамізм мови, коли нові слова додаються до словникового запасу різними способами. Більшість новотворів мають складну морфологічну структуру.

Проведена робота допомогла розглянути морфологічний аспект неологізмів на позначення явищ COVID-19, але залишилося ще багато актуальних питань, які вимагають подальшого вивчення.

Таблиця 1

Неологізми на позначення явищ COVID-19

№ з/п	Слово	Частина мови	Значення
1	blursday	іменник	The unspecified day because of lockdown's disorientating effect on time
2	coronageddon	іменник	The near-certain, end-of-times condition created either by the actual COVID-19 virus or the massive social, financial and political devastation generated on the back of global hysteria
3	coronapocalypse	іменник	The end of the world via corona virus
4	coronnials	іменник	The generation born during or after the pandemic
5	coronaphobia	іменник	The fear of contracting COVID-19
6	coronavoid	іменник	The streets empty due to coronavirus.
7	coronawashing	іменник	The corporations or individuals taking advantage of the pandemic to promote their altruism, philanthropy and achievements.
8	coroncellations	іменник	The cancellation of sporting events, theatrical performances, restaurant outings, weddings, etc. because of COVID-19.
9	coronortunity	іменник	The opportunity created by the pandemic to do what you usually don't have time for.
10	covid-19	іменник	A new name for a new disease, coined as an abbreviated form of coronavirus disease 2019
11	covideo party	іменник	Online parties via video conferencing platforms
12	covidiot	іменник	Someone who ignores the warnings regarding public health or safety.
13	locktail	іменник	An alcoholic drink one sips at home during the quarantine period.
14	ncov	іменник	An abbreviation for novel coronavirus.
15	new normal	іменник	A new way of living and going about people's lives, work and interactions with others
16	PUI	іменник	An abbreviation for person under investigation; it refers to someone who manifests the symptoms of corona virus and is still under observation for being a probable COVID case.
17	quaranteam	іменник	The people you live with during a coronavirus quarantine.
18	quaranteens	іменник	Kids born between 2001 and 2007, who were technically teenagers during the Covid-19 quarantine period in 2020.
19	quarantini	іменник	An alcoholic drink one sips at home during the quarantine period.
20	quarantech	іменник	The apps and gadgets that help while away time indoors.
21	quarantrolls	іменник	The individuals sending malicious online messages in conditions of and/or referring to quarantine.
22	rona	іменник	The shortened form of corona.
23	social distancing	іменник	The state of being physically distant from other people to avoid contracting or spreading the corona virus.
24	super-spreader	іменник	An individual who is highly contagious
25	contact tracing	дієслово	The practice of identifying and monitoring individuals who may have had contact with an infectious person as a means of controlling the spread of a communicable disease
26	covexit	дієслово	The act of going out or making an exit during lockdown
27	doomscrolling	дієслово	Obsessively searching and reading depressing pandemic-related news
28	self-quarantine	дієслово	To refrain from any contact with other individuals for a period of time (such as two weeks) during the outbreak of a contagious disease usually by remaining in one's home and limiting contact with family members
29	zoombombing	дієслово	The unwanted disruption caused by an individual while people are conversing on Zoom, a video conferencing platform

Таблиця 2

Морфологічні моделі творення неологізмів на позначення явищ COVID-19

№ з/п	Морфологічні моделі творення	Приклад
1	Афіксація	coronnials, doomscrolling, self-quarantine, social distancing, super-spreader
2	Словоскладання	blursday, doomscrolling, contact tracing, covideo party, new normal, social distancing, zoombomb,
3	Абревіація	COVID-19, nCov
4	Контамінація	coronageddon, coronapocalyose, covexit, covideo, covidiot, quaranteens, quaranteams

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Asif, Muhammad and Zhiyong, Deng and Iram, Anila and Nisar, Maria, Linguistic Analysis of Neologism Related to Coronavirus (COVID-19). URL: <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.3608585>.
2. Бабелюк О. А., Дідух Л. І. Способи творення неологізмів на позначення явищ COVID-19 в англomовному епідеміологічному дискурсі. *Львівський філологічний часопис*. 2020. № 7. С. 5–12.
3. Бортничук Е. Н., Василенко И. В., Пастушенко Л. П. Словообразование в современном английском языке. Київ : Вища школа, 1988. 263 с.
4. Дуличенко А. Д. Русский язык конца XX столетия. München : Otto Sagner, 1994. 347 с.
5. Колоїз Ж. В. До питання про диференціацію основних понять неології. *Вісник Запорізького університету: Філологічні науки*. 2002. № 3. С. 78–83.
6. Лук'янова Г. Л., Воробйова С. С. Роль словоскладання у системі словотвору сучасної англійської мови. *Гуманітарний вісник. Серія: Іноземна філологія*. 2007. Т. 2 Проблеми сучасної лінгвістики. С. 419–424.
7. Максимов С. Є. Англійська як «міжнародна допоміжна мова» епохи глобалізації на Європейському просторі. *Наукові записки*. Вип. 89 (2). *Серія: Філологічні науки (мовознавство)* : у 5 ч. 2010. С. 126–130.
8. Терещенко Л. Я. Лінгвістична відповідь на COVID-19: мовна гра і труднощі перекладу. *Соціально-політичні, економічні та гуманітарні виміри європейської інтеграції України* : збірник наукових праць VIII Міжнародної науково-практичної конференції. м. Вінниця, 03 червня 2020 р. Вінниця, 2020. Ч. 4. 288 с. С. 254–261.
9. Українська мова : Енциклопедія. Київ, 2004. 824 с.

REFERENCES

1. Asif, Muhammad and Zhiyong, Deng and Iram, Anila and Nisar, Maria, Linguistic Analysis of Neologism Related to Coronavirus (COVID-19). Available <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.3608585>
2. Babeliuk O. A., Didukh L. I. Sposoby tvorennia neolohizmiv na poznachennia yavysch COVID-19 v anhlomovnomu epidemiolohichnomu dyskursi [Ways of COVID-19 Neologisms Word-Formation in English Epidemiological Discourse]. *Lviv Philological Journal*. 2020. № 7. pp. 5–12 [in Ukrainian].
3. Bortnichuk E. N., Vasilenko I. V., Pastushenko L. P. Slovoobrazovanie v sovremennom angliyskom yazyike [Word formation in modern English]. Kyiv: Vyshcha shkola, 1988. 263 p. [in Russian].
4. Dulichenko A. D. Russkiy yazyik kontsa XX stoletiya [Russian language of the late 20th century]. München: Otto Sagner, 1994. 347 p. [in Russian].
5. Koloiz Zh. V. Do pytannia pro dyferentsiatsiiu osnovnykh poniat neolohii [On the question of differentiation of basic concepts of neology]. *Bulletin of Zaporizhia University: Philological Sciences*. 2002. No. 3. pp. 78–83 [in Ukrainian].
6. Lukianova H. L., Vorobiova S. S. Rol slovoskladannia u systemi slovotvoru suchasnoi anhliiskoi movy [The role of word formation in the word formation system of modern English]. *Humanitarian Bulletin: a collection of scientific papers. Series: Foreign Philology*. 2007. Vol. 2. Problems of modern linguistics. pp. 419–424 [in Ukrainian].
7. Maksimov S. Ye. Anhliiska yak “mizhnarodna dopomizhna mova” epokhy hlobalizatsii na Yevropeiskomu prostori [English as an international auxiliary language of the era of globalization in the European space]. *Proceedings. Issue 89 (2). Series: Philological Sciences (Linguistics)*. 2010. pp. 126–130 [in Ukrainian].
8. Tereshchenko L. Ya. Linhvistychna vidpovid na COVID-19: movna hra i trudnoshchi perekladu [Linguistic Answer to COVID-19: Language Game and Translation Difficulties]. *Socio-political, economic and humanitarian dimensions of European integration of Ukraine: a collection of scientific papers of the VIII International Scientific and Practical Conference, Vinnytsia, June 3, 2020. Vinnytsia, 2020. Part 4*. 288 p. pp. 254–261. [in Ukrainian].
9. Ukrainska mova: Entsyklopediia [Ukrainian language: Encyclopedia]. Kyiv, 2004. 824 p. [in Ukrainian].